

2017

BILTEN 6

PSSS UŽICE

Jun. 2017.

30.06.2017.god

SADRŽAJ BILTENA

Tema: Dubrenje pasulja (strana3)

- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, savetodavac za ratarstvo

Tema: Vrste sadnog materijala maline (strana4-5)

- dipl. ing. Andrija Radulović, savetodavac za voćarstvo

Tema : Biološki pesticidi (strana5-6)

- dipl. ing. Zorica Lazić, savetodavac za zaštitu bilja

Tema : Koraci za dobijanje sertifikata global G.A.P. (strana7-8)

dipl. ing. Bojana Nešić, savetodavac za zaštitu bilja

Tema: Dobrobit domaćih životinja (strana8)

- dipl. ing. Nebojša Đurić, savetodavac za stočarstvo

Tema: Berba plodova maline (strana9)

- dipl.ing. Nebojša Brzaković,savetodavac za voćarstvo

Tema: Hempšir rasa ovaca (strana9-10)

- dipl.ing.Dejan Stanković ,savetodavac iz oblasti stočarstva

Tema: Podizanje zasada leske (strana10-11)

dipl.ing. Snežana Janjić ,savetodavac iz oblasti voćarstva

Stanje useva - Ljubodrag Pantelić, dipl.ing(strana12)

Prognoza i izveštavanje o prisustvu biljnih bolesti i štetočina: Zaštita jabuke i kruške

(strana12-13)

- dipl.ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik.

Dominantne mesečne cene preuzete iz biltena STIPS-a (strana13-15)

POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE DOO“ UŽICE

- dipl.ing, Miroslav Milivojević- direktor i stručni saradnik za stočarstvo
- dipl. ing. Ljubodrag Pantelić, savetodavac za ratarstvo
- dipl. ing. Milenko Gavrilović, stručni saradnik za zaštitu bilja
- dipl. ing. Nebojša Đurić, savetodavac za stočarstvo
- dipl. ing. Zorica Lazić, savetodavac za zaštitu bilja
- dipl. ing. Milena Ćirić, savetodavac za zaštitu bilja
- dipl. ing. Bojana Nešić ,savetodavac za agroekonomiju
- dipl. ing. Andrija Radulović, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Nebojša Brzaković, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Dejan Stanković, savetodavac za stočarstvo
- dipl.ing. Snežana Janjić, savetodavac za voćarstvo
- dipl.ing. Ana Đoković, savetodavac za voćarstvo
-

50 GODINA SA VAMA PSSS LIDER INFORMACIJA

koji prati i implementira nove trendove i tehnologije u proizvodnji, specifičan sistem rada i implementacija novih znanja, leadersku poziciju znanja implementira u proizvodnju kod neposrednih proizvođača.

Kroz svakodnevno obavljanje svojih aktivnosti postajemo prepoznatljivo ime na tržištu znanja.

Spremni smo sa pružimo stručnu pomoć iz oblasti:

- ratarstva
- stočarstva
- voćarstva
- zaštite bilja
- kao i da otklonimo sve nedoumice u poljoprivrednoj proizvodnji
-

PSSS je sistem koji ima:

- 50 punih godina rada;
- 15 zaposlenih stručnjaka sa sedištem u Užicu
- Profesionalan stručni kadar koji jednostavno i brzo povezuje znanje sa praksom
- Ažuriranje novih stručnih informacija i znanja

Brz protok informacija od PSSS prema vama i obrnuto, omogućava efikasno rešavanje iskrskih problema!

Telefoni /fax službe: 031/513-754, 516-266 e- mail: pssuzice@sbb.rs

Đubrenje pasulja

Đubrenje u proizvodnji pasulja predstavlja dosta delikatan i složen posao. U njegovom rešavanju mora se imati u vidu, pre svega da pasulj ima dosta velike potrebe u hranljivim materijama. Naime u 100 kg zrna i odgovarajuću vegetativnu masu on ugradi 7,5 – 8,5 kg azota, 1,5 – 1,8 kg fosfora i 3 – 3,8 kg kalijuma. Prema tome, on ima najveće potrebe u azotu, a najmanje u fosforu. Međutim, poznato je da pasulj mali deo (oko 20%) svojih potreba u azotu podmiruje iz zemljišta, a najveći deo iz azotofiksacije. Potrebe u kalijumu su za oko 60% manje nego u azotu. Treba istaći da su potrebe u azotu neuporedivo veće nego u pšenici (3 – 4 puta), dok je razlika u fosforu i kalijumu dosta mala.

U razmatranju problema đubrenja u proizvodnji pasulja mora se imati u vidu okolnost da on ima relativno sažet rok usvajanja hranljivih materija. Od nicanja do kraja cvetanja on usvaja 10 – 95% od ukupne količine potrebnog fosfora i kalijuma. Kod čučavca to je period od 50 – 60 dana. U pritkaša ovaj period je znatno duži. Međutim usvajanje ovih hraniva je najintenzivnije od početka cvetanja.

U savremenoj proizvodnji pasulja prvostepeni značaj ima đubrenje mineralnim đubrivima pri čemu se veća pažnja poklanja fosforu i kalijumu, a znatno manje u azotu. Naime, azot se unosi samo u količini koja treba da zadovolji potrebe pasulja dok se ne formiraju kvržice, odnosno dok se ne razvije azotofiksacija. Otuda je količina azota dosta niska, 35 – 50 kg/ha. On se unosi u zemljište u predsetvenoj pripremi ili sa setvom. Međutim, ako se ustanovi da je iz bilo kojih razloga izostalo formiranje kvržica za preporuku je da se izvrši jedno prihranjivanje istom količinom azota (30 – 50 kg/ha). Količina fosfora treba da iznosi 70 – 80 kg/ha, a kalijuma 50 – 70 kg/ha. Ova hraniva se unose delimično (oko 2/3) sa osnovnom obradom, a delimično u predsetvenoj pripremi zemljišta. Nije izuzetna pojava da se ukupna količina fosfora i kalijuma unosi sa setvom.

Na zemljištima loših osobina, naročito težim, može se đubriti dobro zagorelim stajnjakom. U ovom slučaju se unosi oko 20 – 30 t/ha ovog đubriva. Inače pasulj bolje reaguje na unošenje stajnjaka pod predusev.

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

Vrste sadnog materijala maline

Važan faktor u proizvodnji maline za postizanje visokih prinosa jeste zdrav i kvalitetan sadni materijal. U poslednje vreme kada se zasadi maline sve intenzivnije šire sadnom materijalu treba po svetiti izuzetnu pažnju.

U svetu se koriste četiri vrste sadnog materijala. To su: Standardne sadnice golog korena, zelene(mlade) sadnice, duge sadnice (*long cane*) i kontejnerske sadnice.

Standardne sadnice proizvedene u jenogodišnjoj proizvodnji ili u višegodišnjim matičnjacima tokom jedne godine . Odlikuju se sledećim osobinama : visina izdanka do 50 cm i najmanje nekoliko žila dužine 10 ili više cm. U promet se stavljaju sa opranim korenom. Ovakvim sadnim materijalom je podignut najveći broj malinjaka na našem području.

Mlade(zelene) sadnice su sadnice uzete iz matičnih zasada u tekućoj vegetaciji , koje uglavnom služe za popunjavanje praznih mesta , proširenje zasada itd. Visina im je od 30- 50 cm. Vade se sa zemljom i tako prenose . Treba nastojati da prodje što kraće vreme od vadjenja do sadnje, da se transportuju u zatvorenom i po mogućstvu rashladjenom prostoru sa orošavanjem listova. Nekada je potrebna i redukcija lisne mase na sadnicama, naročito ako su listovi veći ili stariji.

Duge sadnice (*long cane*) su zrele jednogodišnje sadnice duge najmanje 2 m, a prečnika 10 mm. Čuvaju se u posebno pripremljenim komorama u hladnjačama na temperaturi 0-4 °C, najčešće u kontejnerima sa supstratom . Mogu biti i golog korena , kada služe za tempiranu sadnju radi ranijeg ili kasnijeg sazrevanja, odnosno odnosno ubrzanja ili produženja sezone berbe maline.

Kontejnerske sadnice maline su pojedinačne mlade biljke u sudovima veličine 4x4x5 cm. Visina ovih sadnica je minimalno 10 cm. Najčešće se proizvode kulturom tkiva i isporučuju u blok alveolama pomenutih dimenzija . Njihova sadnja se uobičajeno izvodi početkom maja (topliji period) . Do kraja vegetacije mogu da se razviju i dostignu visinu oko 1,5 m čime se obezbeđuje relativno dobar rod maline u narednoj vegetaciji. Iskustva sa ovim sadnicama u Srbiji su pozitivna , iako su do sada relativno malo korišćene.

U većini zemalja, koje imaju proizvodnju sadnica (izdanaka) maline (Čile, Francuska, SAD, Engleska, Poljska i dr.) , ona je *jednogodišnja* . Sadnja se obavlja u proleće mladim kontejnerskim sadnicama ili korenovim reznicama na bankinama ili gredicama koje se formiraju mašinskim putem na peskovitom i besprekorno pripremljenom i sterilisanom zemljištu. Tokom vegetacije razviće se moćne sadnice visine preko 1 m, sa snažnim korenovim sistemom. U jesen se vade kompletno razvijene biljke, a posle toga se vrši klasiranje , pakovanje i lagerovanje ili direktna isporuka. Dug korenov sistem se skraćuje na

propisnu dužinu, a višak se koristi na dva načina. ; stavlja se u promet ili se vraća u proizvodnju u obliku korenovih reznica. Naredne 4 godine to zemljište se ne može koristiti za proizvodnju sadnica maline ili drugih jagodastih voćaka.

Andrija Radulović, dipl.ing.

Biološki pesticidi

Biopesticidi nisu toksični za čoveka, aktivne materije su im prirodnog porekla, nemaju rezidualno delovanje, zasada nije utvrđena rezistentnost prema njima i poseduju dobru efikasnost u suzbijanju štetočina i bolesti.

Iz grupa **gljiva** za suzbijanje štetnih insekata, bolesti i nematoda koriste se preparati.

1. **Naturalis**-preparat na bazi živih spora *B.bassiana* registrovan je za suzbijanje jabukinog smotavca, a u Italiji i Sloveniji se koristi za suzbijanje trešnjine muve, žičnjaka, grinje.

2. Gljivica *Verticillium lecanii* se nalazi u preparatima za suzbijanje biljnih vaši i bele leptiraste vaši.

3. Gljiva *Paecilomyces lilacinus* je efikasna za suzbijanje nekih štetnih nematoda. Nalazi se u preparatu **Bio Act VG**.

4. U biofungicidu Trihodex nalazi se gljivica *Trichoderma hrazilanum* za suzbijanje sive truleži.

5. Vrsta *Pytium oligandrum* je antagonista patogenim vrstama roda *Phytophthora*, *Rhizoctonia*, *Verticillium*, *Sclerotinia*. Nalazi se u preparatu **Polyversum**.

6. Za suzbijanje gljiva roda *Sclerotinia*, koristi se biofungicid **Contans WG** na bazi *Coniothyrium minitans*.

7. Za suzbijanje pepelnice se koristi i *Ampelomyces quisqualis* (Preparat **AQ10**).

Biopesticidi na bazi **bakterija** najviše su primenjivani u odnosu na biopesticide drugog porekla.

Preparati na bazi *Bacillus thuringiensis* deluju insekticidno tako što uneti u telo insekata stvaraju toksične kristale koji uništavaju crevni trakt. Štetočine prestaju sa ishranom za jedan do dva dana nakon unošenja, a uginu nakon 3-5 dana. Efikasnost preparata se ogleda prevashodno u prestanku ishrane, a ne u trenutnoj smrtnosti. Posebno su efikasni na insekticide koji se hrane grickanjem: gusenica raznih leptira, tvrdokrilaca-posebno

krompirove zlatice. Nedostatak im je fotolabilnost, pa je potrebno ponoviti tretman nakon 7-8 dana.

Postoje podvrste koje su selektivne prema određenim štetočinama, tako *Bacillus thuringiensis var.tenebroides* u preparatima **Novodor-FC ili Novodor-WP**, a *Bacillus thuringiensis var.kurstakiza* u preparatima **D-Stop, Z-Stop, BioBit-WP, Wormox-OF, Foray 48-B**.

Različiti sojevi bakterije *Bacillus subtilis* koriste se za suzbijanje nekih patogenih gljiva u zemljištu, ali i truleži jabuke, pepelnice ruže **F-Stop**.

Biopesticidi na bazi **virusa**, neki od njih, se koriste za suzbijanje štetnih insekata koriste za suzbijanje štetnih insekata. Fotolabilnost, uzak spektar delovanja su mane ovih preparata, tako da moraju da se kombinuju sa drugim merama.

U grupi biopesticida su svrstani i prirodni pesticidi koje su uglavnom dobijeni ekstrakcijom iz biljaka.

Piretrini koji su dobijeni ekstrakcijom iz cveta biljke buvača *Chrysanthemum cinerariifolium*. Danas se ovi preparati koriste za suzbijanje insekata u domaćinstvu, skladištima hrane ili u povrtarstvu u zaštićenom prostoru jer su fotolabilni.

Insekticidi na bazi *azadirachtina* dobijaju se iz semena i drugih delova biljke, tj drveta *Azadirachta indica* i poznati su pod nazivom **neem ekstrakti**. Insekticidi na bazi azadirachtina ometaju presvlačenje insekata, pa sup o načinu delovanja regulatori rasta insekata. U malim koncentracijama do 1% deluju na biljne vaši, belu leptirastu vaš, gusenice leptira i dr.insekte.zalivanjem mogu da suzbiju i neke zemljišne insekte.

Preparati sa većom koncentracijom ove aktivne materije i do 70% mogu da suzbijaju prouzrokovalač bolesti biljaka: plamenjaču, pepelnicu, crnu pegavost, antraknozu, rđu....

Insekticidi na bazi *rotenone* dobijaju se iz korena roda *Lonchocarpus spp*.Koristi se za suzbijanje insekata koji grickaju.

Bio pesticide nisu savršeni, za delovanje im je potrebno više vremena i slabija im je perzistentnost što zahteva češće tretmane. U uslovima ogranske ili integralne prouizvodnje oni imaju sigurnu poziciju, a kao prioritet se stavlja njihovo unapređenje i usavršavanje.

Zorica Lazić, dipl.ing

Koraci za dobijanje sertifikata global G.A.P.

GLOBAL G.A.P. je sistem menadžmenta u agraru, u primarnoj komercijalnoj proizvodnji hrane namenjene tržištu, kojim se uvodi u praksu i obezbeđuje potvrda dosledne primene dobre prakse u agraru čime se ostvaruje bezbednost agrarnih proizvoda za ljudsko konzumiranje. Cilj standardizacije je da se napravi i ustanovi jedinstven standard za dobru poljoprivrednu praksu širom sveta tako da različiti poljoprivredni proizvodi mogu biti sertifikovani.

Global G.A.P. je standard je prvenstveno kreiran da uveri potrošača da hrana koja je proizvedena na farmi, ima minimalan uticaj na životnu sredinu, smanjenu upotrebu hemijskih inputa i da obezbeđuje odgovoran pristup za dobrobit i sigurnost radnika kao i dobrobit životinja. Mnoga tržišta, distributivni lanci, supermarketi i prodavci na malo, primenu i sertifikat GLOBAL G.A.P. ističu kao preduslov bilo kakve poslovne saradnje, otkupa i daljeg plasmana agrarnih proizvoda.

Za dobijanje sertifikata potrebno je preduzeti sledeće korake:

1. Priprema: Nakon odluke o implementaciji i sertifikaciji GlobalG.A.P. standarda, potrebno je nabaviti zahteve standarda i protokole, kako bi se ocenio postojeći sistem u odnosu na zahteve standarda.
2. Izbor sertifikacione kuće: nakon izbora sertifikacione kuće, popunjava se i šalje formular za registraciju. Sertifikaciona kuća na osnovu karakteristika proizvodnje, opisane u formularu, definiše obim sertifikacije.
3. Implementacija standarda: proizvođači uvode sve potrebne zahteve standarda. Shodno nivou informisanosti i znanja, uvođenje se može sprovesti samostalno ili uz pomoć konsultanata.
4. Ocenjivanje faza I: podrazumeva pregled dokumentacije. Ova faza omogućava procenu usklađenosti dokumentovanih sistema sa zahtevima standarda, kako bi se bolje razumela priroda organizacije, kako bi se planiralo dalje ocenjivanje i kako bi se ispitali ključni elementi sistema. Nakon ove faze poljoprivrednik dobija izveštaj sa svim zapažanjima, neusaglašenostima, kako bi se preduzele sve korektivne mere ukoliko je to potrebno.
5. Ocenjivanje faza II: sertifikaciono ocenjivanje, ova faza uključuje intervju i obilazak proizvodnje. Nakon posmatranja donosi se zaključak da li su svi procesi u skladu sa standardom i sa postojećom dokumentacijom. Nakon ove faze poljoprivrednik će dobiti kompletan izveštaj sa ocenjivanja zajedno sa ostalim zapažanjima i mogućnostima za poboljšanje.
6. Korektivne mere: na kraju ocenjivanja sertifikaciono telo treba da obezbedi pismeni izveštaj svih oblasti koje treba poboljšati u cilju dobijanja sertifikata. Ako su identifikovane neusaglašenosti, one se moraju otkloniti i evidentirati.

7. Odluka o sertifikaciji: Sertifikaciono telo razmatra izveštaje sa ocenjivanja, kao i izveštaje o preduzetim korektivnim merama i donosi odluku o dodeli sertifikata ukoliko su sve neusaglašenosti uklonjene i sistem funkcioniše prema zahtevima standarda.

Resertifikacija standarda se radi svake godine, nakon 12 meseci.

Bojana Nešić, dipl. ing.

Dobrobit domaćih životinja

Težnja da imamo održivu poljoprivredu-stočarstvo nije samo povećanje proizvodnje, već se sve više pridaje značaj dobrobiti životinja koja indirektno ali i direktno utiče na proizvodnju.

Naše poljoprivrednike će se sve više interesovati značaj ovog termina iz razloga što jedan ekstezivan pristup poljoprivredi –stočarstvu ne omogućava adekvatnu dobrobit za životinje.

Dobrobit životinja predstavlja obezbeđivanje uslova u kojima životinja može da ostvari svoje fiziološke i druge potrebe svojstvene vrsti kao što su: ishrana i napajanje, prostor za smeštaj, fizička, psihička i termička udobnost, sigurnost, ispoljavanje osnovnih oblika ponašanja, socijalni kontakt sa životinjama iste vrste i odsustvo neprijatnih iskustava kao što su bol, patnja, strah, stres, bolesti i povrede

Za dobrobit su značajni parametri (indikator) koji sagledavaju obezbeđenje hrane, vode, stanje temperature okoline, socijalne odnose, zdravstveno stanje, pojavu frustracija i uopšte sve aspekte smeštaja životinja. Mnogobrojni uticaji iz okoline, koji se na osnovu iskustva označavaju kao nepovoljni po organizam, izazivaju stres kod životinja. Treba imati u vidu dalje da nemaju samo tehnološki procesi proizvodnje kao celina svoje pozitivne i negativne konotacije u pogledu dobrobiti, već to isto imaju i pojedini uzgojni praktični postupci, kao što su npr. sečenje rogova, obrezivanje papaka, potkivanje, sečenje kljuna i vakcinacije.

U koliko dobrobit životinja bude zadovoljena imaćemo sigurno veću proizvodnju ali i bolje zdravstveno stanje životinja i kao rezultat duži vek korišćenja grla u proizvodnji.

Nebojša Đurić ,dipl.ing.

Berba plodova maline

Obzirom da plodovi maline ne sazrevaju jednovremeno to se i njihova berba odvija u kontinuitetu trajajući vrlo često i do mesec dana. Obezbeđenje sigurnog plasmata u cilju postizanja potpunih ekonomskih efekata, nije samo važan preduslov koji proizilazi iz dugog vremenskog perioda berbe plodova već i zbog izražene nepostojanosti plodova ove vrste koji iziskuje plasman na tržište u što kraćem roku. Berba maline započinje kada plodovi poprime boju pokožice karakterističnu za datu sortu i kada se isti lako odvajaju od cvetne lože. Prilikom berbe plodovi se ne smeju gnječiti, a beru se bez cvetne lože i bez peteljke.

Tokom perioda berbe u zavisnosti od klimatskih uslova, ista se obavlja svaki drugi dan, a sama tehnika berbe podrazumeva kidanje plodova bez gnječenja korištenjem palca, kažiprsta i velikog prsta. Za 1 ha zadada maline potrebno je oko 15 berača angažovanih svakodnevno u trajanju od jednog meseca. Učešće troškova berbe u ukupnim troškovima je negde oko 70-80%. Rani jutarnji i kasni popodnevni sati vremenski su termini berbe plodova maline u toku dana. Plodovi ubrani pri većim temperaturama vazduha ili po kiši, usled nepoželjnih hemijskih procesa, brzo se kvare i gube svoju upotrebnu vrednost. Distribucija plodova koji su ubrani u ranim jutarnjim satima mora se izvršiti isti dan, a plodovi koji su ubrani u kasnim popodnevnim satima u toku noći.

Malina se pri samoj berbi pakuje u posebnu ambalažu koja ne sme biti teška, skupa i koja mora biti podesna za rukovanje. Vrsta ambalaže prvenstveno zavisi od krajnje upotrebe obranih plodova. Plodovi maline beru se u plastične holandeze i to obično u dva sloja kako bi njihovo zamrzavanje bilo što lakše.

Nebojša Brzaković, dipl.ing.

Hempšir rasa ovaca

Ova rasa potiče iz istoimene pokrajine južne Engleske. Poznata je po ranostasnosti i odličnom kvalitetu mesa. Glava je dosta krupna, ali ne suviše gruba, bez rogova, sa lepo izraženim ovnujskim profilom. Uši su prilično velike, dosta debele, ali ne suviše grube, a često malo oborene. Vuna pokriva glavu do nosnih kostiju i strane lica prema gubici. Donji deo lica, isto kao i donji delovi nogu i ušiju, pokriveni su dlakom jednobožno mrke do crne boje. Vrat je srednje dužine, muskulozan i široko se spaja sa grudima. Trup je dugačak, širok i dubok, ravne i široke leđne linije. Grudi su široke, duboke i zaobljenih rebara, a leđa su široka, jaka i ravna. Visina grebena je oko 70 cm kod ovnova, a oko 65 cm kod ovaca. Noge su srednje dužine ili čak i kratke, ali snažne dobrih stavova. Runo je zatvoreno, ujednačeno po kvalitetu, dosta kratkih pramenova (5 – 7,5 cm), svilastog sjaja i bele boje. Obraslost vunom je vrlo dobra, jer je celo telo, izuzev ličnog dela i ponekad donjih delova nogu, obraslo dosta gustom vunom. Prosečan prinos runa je 2, 7 – 4,5 kg kod ovnova i 2 – 3,5 kg kod ovaca. Kod

određenog broja grla pojavljuje se sinjavost, to jest u beloj vuni nalaze se crna vlakna, što se najpre može primetiti na vratu. Telesna masa priplodnih grla sa završenim porastom je kod ovnova 115 – 130 kg, a ovaca 70 – 85 kg, elitna grla 80 – 100 kg. Masa tela jagnjadi pri rođenju je oko 4 kg. Jagnjad intenzivno rastu tako da u intenzivnom tovu mogu da postignu dnevni prirast od 450 g i da sa 120 dana uzrasta postignu masu tela od 50 kg. Randman mesa je vrlo visok i on iznosi oko 60 %. Kvalitet mesa je takođe odličan, jer meso nije toliko masno, a sastavljeno je od dosta finih vlakana, a uz to je čvrsto na dodir. Plodnost ove rase je vrlo dobra, jer je prosečno 150 – 165 %, a u boljim zapatima postiže se plodnost od 200 %. Rasa je otporna i ranostasna, brzo raste i dobro iskorišćava pašu, ali traži obilnu ishranu. Hempšir je rasa za intenzivno korišćenje na dobrim travnim terenima. Upotrebljava se veoma uspešno kao terminalna rasa, za proizvodnju jagnjadi, za proizvodnju jagnjadi za tov i za proizvodnju mesa. Zbog svojih dobrih karakteristika u proizvodnji mesa izvožena je u sve delove sveta. U staroj Jugoslaviji je uvožena i ukrštana sa cigajom, dajući meleze koji su bili znatno širi i imali su veću telesnu masu od čiste cigaje.

Dejan Stanković,dipl.ing.

Podizanje zasada leske

Leska i orah su jedine voćne vrste jezgrastog voća u kontinentalnim uslovima gajenja. Do sada je orah bio isključivo zastupljen u zasadima ovog voća, dok zadnjih godina sve više raste interes za podizanje zasada leske. Razloga za to ima više, a najjači razlog je u daleko redovnijem plodonošenju leske i skupljoj jezgri u odnosu na orah. Pored toga leska je veoma deficitarno voće na našem tržištu, gde domaća proizvodnja koja je oko 1.000 tona, obezbeđuje svega oko 10% potreba Srbije. Naime, van vinogradarske zone uzgoja oraha, pojava poznih prolećnih mrazeva veoma često dovodi do izmrzavanja ženskih cvetova i izostanka roda te godine.

Orah je najosetljiviji od svih kontinentalnih voćnih vrsta na pozne prolećne mrazeve, te je njegov uzgoj van vinogradarske zone dosta rizičan.

Za razliku od oraha, leska je dosta tolerantnija prema zemljišnim i klimatskim uslovima, a redovnost radjanja leske je daleko pouzdanija.

Leska dobro podnosi i skromnije zemljišne uslove. Sreće se na visinama i iznad 1.000 m nadmorske visine, mada su optimalni uslovi do 600m. Podnosi dobro niske zimske temperature, do -30 stepeni celzijusa, dok u vreme cvetanja temperature ispod -6 stepeni mogu umanjiti rod.

Za uzgoj leske pogodna su ilovasta zemljišta, ne podnosi teška i kisela zemljišta.

Plod ima veoma visoku hranljivu vrednost. Sadrži oko 7% vode, 50-75% masti, 12-18% belančevina, dosta mineralnih soli i vitamina. Plod se može koristiti u svežem stanju, a nalazi i veliku primenu u prehrambenoj industriji i medicini. Veoma lako se transportuje i dugo čuva. Ako se plod –jezgra čuva duže od godinu dana treba ga čuvati na temperaturi 2-4 stepena. Plod leske ima za oko dva puta veću cenu od jezgre oraha.

Zasadi leske se podižu sadnicama izdanačke leske ili kalemljene na mečju lesku. Razlika je u dužem životnom veku, kasnijem početku radjanja, kao i izostanku pojave izdanaka kod leske koja je kalemljena. Koren leske se 90% nalazi na dubini od 20-40cm., dok je kod mečje leske nešto dublji.

Najčešće se sadi na rastojanju 4 x 4 m ili 5 x 4 m. Pri podizanju zasada obavezno koristiti veći broj sorata zbog sigurnijeg oprašivanja i oplodnje.

Naime, kod leske je veoma česta pojava nejednovenog cvetanja muških i ženskih cvetova /protandrija ili protaginija, te uzgojem većeg broja sorata se izbegava pojava izostanka roda. Prenošenje polena kod leske je vetrom, nije zavisno od prisustva pčela, što je slučaj i kod oraha.

Uzgaja se u sistemu stablašice kod kalemljene, odnosno ili stablašice ili vaze kod izdanačke leske. Vaza podrazumeva uzgoj leske sa 3 ili 4 izdanaka iz zemlje, pravilno raspoređena u prostoru. Veoma je skromnih prohteva za rezidbom kao i zaštitom od bolesti i stetočina. Leska ima životni vek oko 30 godina. Pun rod dostiže u 8-oj godini starosti, a prinos u punom rodu je oko 3.000 kg/ha ploda. Randman jezgre je zavisno od sorte, kreće se od 42-47%.

Najčešće gajene sorte leske kod nas su:

Istarski dugi – poreklom je iz Istre. Najviše je zastupljen u zasadima, dobro i redovno radja. U grupi - grozdu se nalazi 3-5 plodova, omotač ploda je duži od ploda. Ima kvalitetnu jezgru, randman jezgre je 43,5%.

Tonda Gentile Romana (Tonda Djentile Romana) – poreklom je iz Italije. Srednje bujna, veoma rodna. Plod je krupan, loptastog oblika, omotač ploda je malo duži od ploda koji lako ispada. U grozdu se nalazi 2-4 ploda. Randman jezgre je 45%. Preporučuje se više za širenje od istarskog dugog, jer bolje podnosi sušu, kvalitetniji je i rodniiji.

Tonda Gentile delle Langhe (Tonda Djentile dele Lange) –takodje poreklom iz Italije. Srednje je bujna, otporna na zimske mrazeve, dosta rodna. Ovojnica ploda je malo duža od ploda, iz koje lako ispada. Prosečno u grozdu ima 2-3 ploda, randman jezgre je čak 47%. Zahteva nešto plodnija zemljišta za gajenje.

Ennis (Enis) – nova sorta za gajenje, poreklom je iz SAD. Stablo je bujno, nije dobar oprašivac. Veoma je rodna, krupnoca ploda oko 4 gr, loptastog oblika. Randman jezgre je 47-49%. Nije osetljiv na niske temperature.

Pored navedenih sorata za gajenje se preporučuju sorte: Halski džin, Rimski, Nokione, i Ludolf, Cosford i Lambert beli.

Snežana Janjić, dipl. Ing.

Stanje useva

Žita kod kojih je primenjena puna agrotehnika može se očekivati dobar prinos i kvalitet, trenutno se nalaze u fazi nalivanja zrna. Na manjem broju parcela gde nije primenjena agro tehnika zaštita od bolesti i od štetočina uočljiva je pojava oštećena, prisustvo bolesti što će se odraziti na prinos i kvalitet zrna. Kukuruz se nalazi u fazi petog lista gde se sprovodi međuredna obrada uz korišćenje đubriva.

Ljubodrag Pantelić, dipl.ing.

Zaštita jabuke i kruške

U FAZI PLOD VELIČINE ORAHA - KAO NA SLICI

ZAŠTITA SE SPROVODI U CILJU SUZBIJANJA:

1. PROUZROKOVAČA ČAĐAVE KRASTAVOSTI (*Venturia* sp.)

ZA SUZBIJANJE OVOG PARAZITA PREPORUČUJEMO JEDAN OD SLEDEĆIH FUNGICIDA:

- MANKOGAL	u konc. 0,25% (250 gr na 100 l vode)
- CAPTAN	u konc. 0,20% (200 gr na 100 l vode)
- ANTRACOL	u konc. 0,20% (200 gr na 100 l vode)
- SCORE	u konc. 0,02% (20 ml na 100 l vode)
- ACORD	u konc. 0,03% (30 ml na 100 l vode)
- TERCEL	u konc. 0,25% (250 ml na 100 l vode)
- ZATO	u konc. 0,015% (15 gr na 100 l vode)

2. ZA SUZBIJANJE ŠTETNIH INSEKATA

PREPORUČUJEMO JEDAN OD SLEDEĆIH INSEKTICIDA:

- KONZUL (ili NURELL-D) u konc. 0,10% (100 gr na 100 l vode)	
- MOSPILAN (ili TONUS ili AFINEX 20 SP) u konc. 0,025% (25 gr na 100 l vode)	
- RUNNER	u konc. 0,05% (50 ml na 100 l vode)
- FOBOS	u konc. 0,05% (50 ml na 100 l vode)
- REBUS 0,10 % + KONZUL 0,10 % (100 ml+ 100 ml na 100 l vode)	
- MATCH 050EC 0,10% + NURELL-D 0,10 % (100 ml + 100 ml na 100 l vode)	

Preporučuje se zaštita od prve generacije jabukinog smotavca i minera. Za zaštitu se može primeniti kombinacija insekticida kao što su Runner ili Rebus + Konzul ili Match + Nurell-D, od kojih su Runner, Rebus i Match regulatora rasta, a Konzul i Nurell-D insekticidi kontaktnog delovanja.

3. PROUZROKOVAČA PEPELNICE JABUKE (*P. leucotricha*)

ZA SUZBIJANJE OVOG PARAZITA PREPORUČUJEMO JEDAN OD SLEDEĆIH FUNGICIDA:

- TOPAS 100 EC u konc. 0,025% (25 ml na 100 l vode)	
- ANVIL	u konc. 0,05% (50 gr na 100 l vode)
- THIOVIT JET	u konc. 0,5 do 0,6% (500 - 600 ml na 100 l vode)

Plodovi jabuke su u razvoju, a ovaj parazit može izazvati mrežavost pokožice plodova kod nekih sorata i tako umanjiti njihovu tržišnu vrednost.

Za suzbijanje kruškine buve (*Psila pyri*)

preporučuje se upotreba jednog od sledećih sredstava:

- ABASTATE u konc. 0,075% (75 ml na 100 l vode)
  - VERTIMEC u konc. 0,075% (75 ml na 100 l vode)
  - ENVIDOR u konc. 0,080% + 0,25% mineralnog ulja(80 ml+ 250 ml na 100 l vode).
- Navedeni preparati su pogodni i za suzbijanje grinja u zasadima jabuke i kruške.

NAPOMENA: Na terenima gde je došlo do vremenskih nepogoda praćenih gradom i oštećenjima biljaka, potrebno je što pre ponoviti prskanje, bez obzira na vreme izvođenja prethodnog tretiranja.

Milenko Gavrilović, dipl. Ing.

AGRO PONUDA BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE

Izveštaj PSSS Užica za II kvartal - agro ponude. U toku I kvartala objavljeno je 58 agroponude na sajt www.agroponuda.com, od čega je realizovano 7 agroponuda.

Poštovani poljoprivredni proizvođači posetite stranicu <http://www.agroponuda.com/> ili nam se obratite ako želite nešto da oglasite da prodajete ili kupujete.

Dominantne mesečne cene preuzete iz biltena STIPS-a

Cene žive stoke u Srbiji 12-18.06.2017.god.

Cene žive stoke na stočnim pijacama				Klanične cene žive stoke			
Životinje	težina	rasa	Dominantna cena	Životinje	težina	rasa	Dominantna cena
Dviske	Sve težine	Sve rase	130-200	Bikovi	Preko 500kg	HF	220
Jagnjad	Sve težine	Sve rase	270-330	Bikovi	Preko 500kg	SM	200-240
Jarad	Sve težine	Sve rase	150-230	Jagnjad	Sve težine	Sve rase	240-290
Junad	preko	SM	220-240	Junad	Do	Sve	

	480kg				300kg	rase	
Junad	350-480kg	Sve rase	220	Junad	350-480kg	Sve rase	210-240
Bikovi	Preko 500kg	SM	240	Junad	Preko 480	Sve rase	200-240
Krave za klanje	Sve težine	SM	150	Krave za klanje	Sve težine	SM	110-170
Krmače za klanje	Preko 130kg		100-160	Krmače za klanje	Sve rase		70-135
Ovce	Sve težine	Sve rase	120-160	Ovce	Sve težine	Sve rase	120-160
Prasad	16-25kg	Sve rase	270-300	Prasad	16-25kg	Sve rase	150-280
Prasad	Do 15kg	Sve rase	250-330	Prasad	Do 15kg	Sve rase	270
Tovljenici	80-120kg	Sve rase	100-200	Tovljenici	80-120kg	Sve rase	90-190
Tovljenici	Preko 120kg	Sve rase	80-190	Tovljenici	Preko 120kg	Sve rase	80-165
Telad	80-160	SM	290-400	Telad	80-160	SM	360-450
Koze	Sve težine	Sve rase	120-150	dviske	kg	Sve	150-180

Cene žitarica i stočne hrane na produktnoj berzi 15.06.2017..god.

Kukuruz	pšenica	Soja	Suncokretova sačma 33%
17,60din/kg	18,15-18,37din/kg	52,25din/kg	din/kg

Cene povrća u Srbiji kvantaške pijace zaključno sa 12-18.06.2017.god.

Vrsta	Dominantna cena Jedinica mere din/kg	Vrsta	Dominantna cena Jedinica mere din/kg
Boranija	120-150		
Brokoli	100	Luk beli	200-600
Kupus	15-30	Luk crni mladi	15-30
Karfiol	100-110	Luk crni	30-35
Krastavac	15-150	Paprika babura	105-150
Krompir	30	Paprika ostala	80-120
Patlidžan		Paradaiz	80-120
Pasulj beli	220-230	Tikvice	15-50
Praziluk	0	Zelena salata (komad)	20-22
Spanać	60	Šargarepa	55-80

Cene voća u Srbiji sa kvantaške pijace 12-18.06.2017.god

Vrsta	Jedinica mere din/kg	Vrsta	Jedinica mere din/kg
Jabuka -Ajared	90-95	Orah	1100
Jabuka Delišes	90-95	Jagoda	130-160
Jabuka -G.Smith			
Kruška	100-120	Breskva	60-120
Trešnja	100-130	Kajsija	90-180
Višnja	80-120	Malina	200

Izdavač:

„POLJOPRIVREDNA SAVETODAVNA I STRUČNA SLUŽBA UŽICE“ DOO Užice

Tiraž:

300 primeraka